

پارازیت های داخلی گوسفندها و بزها

(Internal Parasites of Sheep and Goats)



این بیماریها در
افغانستان وجود
دارند.



۱. تعریف

پارازیتیزم و به طور ویژه پارازیتیزم نماتود های معده و روده، که به مثابه ی تهدید جدی گوسفندداری و بزداری افغانستان را متاثر می نمایند، قابل بحث اند. از اثر کاهش محصولات، مصارف وقایه و تداوی و مرگ حیوانات مصاب خسارات اقتصادی به میان می آیند.

۲. عامل شناسی

گر چه تعداد زیادی از کرمها در گوسفند ها و بزها وجود دارند، اما بر جسته ترین و بیماری‌ترین شان نماتودهای (کرم‌های) معده و روده اند. از جمله ی آنها هیمونکوس کونتورتوس [Barber pole = *Haemonchus-contortus*] (کرم سیمی) [۱] یک کرم حریص خونخور است. این کرمها زیر شرایط گرم و مرطوب محیطی به طور وسیعی رشد می کنند.

تلودورساگیا (اوسترناگیا) سیرکوم سینکتا / (*Telodorsagia(ostertagia)*) /
(کرم نصواری رنگ معده) از مواد مغذی موجود در مخلط، نه از خون، تغذیه میکند. این کرم در شرایط محیطی سرد و مرطوب به خوبی رشد می کند.

امراض ساری حیوانات در افغانستان

تريکوسترونجیلوس کولوبیفورمیس] (*Trichostrongylus colubriformis*) = (انواع تريکوسترونجیلوس)]، به نظر می رسد که زیر شرایط سرد تر و مرطوب رشد و نموی خوبتر داشته باشد. این کرم از موا مغذی موجود در مخاط تغذیه نموده و در وظایف هضمی مداخله می کند، که منتج به اسهال می شود. این کرم به خاطری ناتوان نامیده می شود که ندرتاً مرگ را سبب می شود، اما در اثر آن حیوانات ضعیف گردیده و این امر به کاهش محصولات و عاید منجر می شود.

نوع اوزوفاگوستوم (*Oesophagostomum spp*) = کرم نودولار) در روده های بزرگ زنده گی می نمایند، از خون تغذیه می کنند و رویه مرقه در تبارز کم خونی بی که توسط همونکوس کونتروتوس به وجود می آید، کمک می کنند.

انواع تریکوریس (*Trichoris spp*) (کرم شلاقدار) اکثراً به تعداد کم موجود می باشند و همچنان از جمله ای خونخور ها اند و در ضایعات عمومی خون ناشی از سایر کرم ها سهیم بوده می توانند.

مونیزیا (کرم پهن، کرم های مشابه به دانه ای برنج سفید) مواد مغذی را از غذای هضم شده جذب می کند و زیانهای کمی را سبب می شود. همچنان نمودی بزغاله ها (نه سالمندان) تا اندازه بی کاهش یافته و به ندرت بندش روده ها به وجود می آید.

فاسیولاھیپاتیکا (*Fasciola-hepatica*) (کرم جگر) برای ساحه های پست و همیشه مرطوب افغانستان یک پرابلم عمدۀ بوده می تواند.

کرم های جگر در جگر زیست نموده و به آن صدمه می رسانند، که منتج به پژمرده گی، باختن وزن، کاهش در افزایش وزن و بعضی اوقات مرگ می گردد.

عفونت دیکتیوکاولوس فیلاریا (*Dictyocaulus filaria*)، مولریوس (*Muellerius*) و پروتوسترونجیلوس] (کرم های شش = *Protostrongylus*) اختلال تنفسی (سرفه های مزمن)، پژمرده گی و بعضی اوقات مرگ می شود.

انواع ایمیریا (*Eimeria spp*) (کوکسیدیا) بیماری بی را به وجود می آورند، که با آلدۀ گی، رطوبت و بعضی اوقات فشار های معافیتی مانند زایمان، جدا شدن از شیر یا هنگام حمل و نقل همراهی نشان می دهد. بیماری منتج به تخریب استر روده گردیده، که در اثر آن اسهال، پژمرده گی، باختن وزن، کاهش وزن گرفتن و گاهی مرگ می شود.

امراض ساری حیوانات در افغانستان

۳. سرایت

دوران حیات کرمها، یک بخش زنده گی آنها را که در داخل بدن حیوانات سپری می‌گردد و بخش دیگر آن را که در چرشگاه سپری می‌شود، در می‌گیرد. کرمها در بدن میزبان جفت گیری نموده و ماده‌ها تخم هایی را می‌گذارند، که توسط مدفوع دفع می‌شوند. تخم‌ها به چوچه تبدیل می‌شوند و به کرم‌های جوان (لاروا) عفونتزا انکشاف می‌کنند. سپس لاروای عفونتزا از مدفوع خارج گردیده و در علف‌های دور و پیش، جایی که هرگاه در جریان چرش به مصرف بررسند، دوران حیات آنها تکیل می‌گردد، پراگنده می‌شوند. بهار خطرناکترین وقت برای مبتلا شدن حیوانات با کرم‌ها است. در تابستان هنگامی که هوا گرم می‌شود، تخم‌ها و لاروای پارازیت‌ها شاید به خوبی در چرشگاه زیست نموده نه توانند. همچنان خطر جدی دیگر بیماری

ممکن در خزان یعنی وقتی که درجه ی حرارت به کم شدن آغاز می‌نماید و کرم‌های جوان یکبار دیگر در چرشگاه‌ها تا فرارسیدن هوای سرد زمستان می‌توانند زیست کنند، رخ داده می‌تواند تطبیق تدابیر کنترولی به خاطر دور ساختن کرم‌ها از حیوانات (عاری سازی از کرم‌ها) و یا پایین آوردن چانس دوباره مصاب شدن حیوان با لاروای بیماریزا (انتظام)، میتواند سرایت پارازیت‌ها را کاهش دهد. شیوع واقعات کرم جگر در پایان بهار و آغاز تابستان متوقف می‌گردد.

۴. حیواناتی که مصاب می‌شوند

بره‌ها و بزغاله‌های جوان در مقابل تأثیر کرم‌ها بسیار حساس‌اند، بنابرآن بیشتر بیمار گردیده و تلف می‌شوند. گوسفند‌ها و بزهای بالغ نیز حساس‌اند.

۵. عالیم کلینیکی

حیوانات مصاب به پارازیت‌ها عالیم متعددی را، نظر به پارازیت‌های موجود، نشان میدهند. عالیم عمومی مشتمل بر درشت شدن پوشش مویی، اسهال، پژمرده‌گی، افسرده‌گی، از دست رفتن وزن بدن، (یا کاهش وزن گرفتن)، تجمع مایع در الاشه و بی‌اشتهایی (ناخواراکی) می‌باشدند.

حیوانات مبتلا به همونکوس کونتورتوس (*Haemonchus contortus*) عالیمی را نشان می‌دهند که با باختن خون (کم خونی) همراه می‌باشد و رنگ پریده‌گی غشاها مخاطی (که در داخل پلک پایینی چشم بیشتر قابل دید است) و تجمع مایع در زیر الاشه پایین را در بر می‌گیرد. هرگاه سویه‌ی عفونت بالا باشد به همان اندازه مقدار زیاد خون

امراض ساری حیوانات در افغانستان

ضایع شده و سرانجام حیوان خواهد مرد. وقتی عفونت ناشی از تیلودورسالکبا (اوسترتاگبا) سرکوم سنکتا، تریکوسترانجلوس کولمیریفورمیس به سطحی برسد که بیماری دیده شده بتواند، در این صورت نخستین نشانه اسهال می باشد.

۶. دریافت های پتولوژیک

حیوانات مرده باید باز گردد و از لحاظ موجودیت کرم ها در روده ها، معده و جگر مورد تدقیق قرار گیرند. برخی از کرم ها، که در استر اعضای یاد شده چسپیده یا در حال خارج شدن اند، با چشم دیده شده می توانند.

۷. تشخیص

دریافت های تشخیص لابراتواری مشتمل بر کم خونی (PCV پایین)، افزایش شمار تخم در مدفوع (FEC) و از دست دادن پروتین پلازمازی می باشند. سویه ی کم خونی را می توان با مشاهده ی رنگ غشاها مخاطی پلک پایین چشم به طور اجمالی ارزیابی کرد. در افریقای

جنوبی سیستم چارت رنگ چشم (FAMACHA) به منظور کمک به تولید کننده ها، کنترول کننده ها و ارزیابی سویه ی کم خونی بدون توصل به آزمایش های لابراتواری انکشاف داده شده است. طبق این روش غشاها مخاطی پلک پایین چشم ارزیابی گردیده و با چارت رنگه بی که دارای تصویر چشم گوسفند در پنج سویه ی مختلف کم خونی است، مقایسه می گردد:

۱. (سرخ، بدون کم خونی)
۲. (سرخ - گلابی، بدون کم خونی)
- ۳؛ (گلابی - کم خون خفیف)
۴. (گلابی - سفید ، کم خون)
۵. (سفید، کم خون شدید)

از آن جایی که کم خونی نخستین اثر پتولوژیک مصادیب با هیمونکوس کونتورتوس است، پس این روش یک وسیله ی مؤثر برای شناختن آن حیواناتی است که به تداوی نیاز دارند (مگر تنها برای *H. contortus*).

۸. تداوی

دواهای ضد کرم (انت هلمنت ها) با فورمولیندی های متفاوت و اشکال گوناگون برای تطبیق به وسیله ی نوشاندن، قرص ها، زرق یا مخلوط نمودن با خوراکه و آب به دسترس

امراض ساری حیوانات در افغانستان

قرار دارند. تقویم درمان در میان مناطق مختلف و انواع گوناگون پارازیت ها فرق میکند. مهم ترین جنبه ی استعمال دواهای ضد کرم این است که مؤثربودن آنها حفظ شود. به این هدف زمانی نایل شده می توانیم که آنها را به کمترین مقدار ممکن آنهم تنها زمانی به کار ببریم که سویه ی عفونت ضرورت دخالت را ایجاب نماید. در رابطه به اینکه کدام دواهای ضد کرم در برابر یک جمعیت کرم مؤثر اند، باید با دقیقت برخورد صورت گیرد. این هدف زمانی میسر شده میتواند، که توسط آزمایش کاهش تخم ها در مدفوع (FEC reduction) صورت گیرد و این عمل توسط اشخاص ماهر مسلکی مانند وترنر ها در لبراتوار پارازیتولوژی فاکولته وترنری و یا لبراتوار تشخیصی، که چنین خدمات را ارایه میدارند، انجام داده شود.

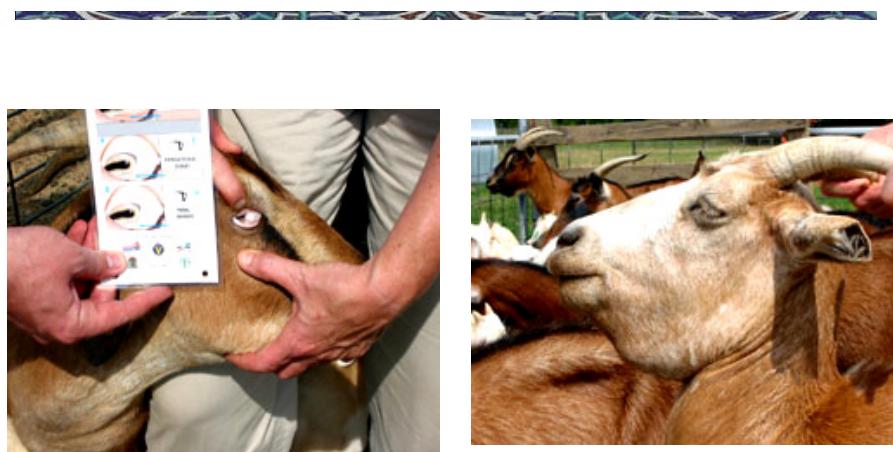
میش ها و بز های ماده باید بر مبنای ضرورت استفاده از روش FAMACHA و شیوه ی نوشانیدن ماهرانه یا به اساس یک استراتیژی کرم زدایی در شرایط مساعد به ویژه در بهار و خزان و در آستانه ی زایمان از کرم عاری گردد.

۹. وقایه و کنترول

مشکل بزرگی که در کنترول پارازیتیزم نماینده های بز و گوسفند وجود دارد، از مقاومتی عبارت می شود که بسیاری از جمعیت های کرم (به ویژه همونکوس کونتوروتس) در برابر همه ی دوا های اساسی ضد کرم انسداد می دهدند. مقاومت اکثرآ به خاطری انسداد می نماید، که دواهای ضد کرم به نوبت های زیاد و مکرر و اکثر اوقات به مقدار کم از حد، استعمال می شوند.

همیشه صرف با تطبیق دوا به کنترول و تداوی مؤثر کرمهای نایل آمده نه می توانیم، تطبیق دواهای ضد کرم باید با روش های دیگری مانند چرش متناوب و دور نمودن میزبان ها یک جا گردد.

امراض ساری حیوانات در افغانستان



پندیده گی الاشه – تجمع مایعات در زیر
چنہ
کردد



کرم های بالغ شش در برونش های شش ها